

2019-11-14
U2019/01553/S (delvis)
U2019/03786/S

Utbildningsdepartementet

Statens skolverk
106 20 Stockholm

Uppdrag till Statens skolverk om samverkan för bästa skola

Regeringens beslut

Detta uppdrag ersätter det av regeringen den 4 juni 2015 beslutade uppdraget till Statens skolverk om samverkan för bästa skola (U2015/03357/S) och det av regeringen den 21 januari 2017 beslutade tilläggsuppdraget om samverkan för bästa skola (U2017/00301/S).

Regeringen uppdrar åt Skolverket att i dialog med huvudmän fortsatt genomföra insatser i syfte att höja kunskapsresultaten i skolan samt öka måluppfyllelsen i förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Insatserna syftar även till att öka likvärdigheten inom och mellan skol- och förskoleenheter. Insatserna ska riktas till skolenheter med låga kunskapsresultat eller hög andel elever som inte fullföljer sina studier och som har eller bedöms få svåra förutsättningar att förbättra sina resultat på egen hand. Skolverkets bedömning av vilka skolenheter som ska prioriteras för deltagande samt identifikation av relevanta utvecklingsområden ska beakta underlag från Statens skolinspektion.

Insatser ska även riktas till förskoleenheter som har svåra förutsättningar. Skolverket ska göra en bedömning av vilka förskoleenheter som ska prioriteras för deltagande i satsningen.

Skolverket ska i samverkan med varje berörd huvudman identifiera insatser som kan stärka huvudmannens förmåga att planera, följa upp och utveckla utbildningen i enlighet med detta uppdrags syfte. Eleverna ska ges möjlighet att yttra sig i frågan. Skolverket ska därefter komma överens med varje berörd huvudman om hur insatserna ska utformas och genomföras. I överenskommelserna ska Skolverkets och skolhuvudmannens respektive

ansvar och åtaganden klargöras. Skolverket fattar beslut om att genomföra insatserna.

Satsningen ska omfatta förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan och grundsärskolan samt gymnasie- och gymnasiesärskolan. Skolverket ska ta tillvara internationella och nationella erfarenheter och basera sina insatser på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Skolverket ska inhämta synpunkter från berörda aktörer samt samverka med universitet och högskolor.

För att möjliggöra synergieffekter ska Skolverket så långt som möjligt samordna denna satsning med andra uppdrag och insatser. Insatserna ska bidra till att nå det nationella jämställdhetspolitiska målet där ett delmål är jämställd utbildning.

Skolverket ska följa upp satsningen och årligen senast den 15 april lämna en redovisning till regeringen (Utbildningsdepartementet) om hur genomförandet av uppdraget fortlöper. Insatser och resultatet av satsningen ska analyseras. Redovisningen ska också innefatta en beskrivning av hur myndigheten beaktat Skolinspektionens underlag. Skolverkets kostnader för att samordna och utveckla insatserna ska särredovisas. Redovisningen ska även omfatta hur stor del av de samlade medlen som har använts till detta uppdrag respektive uppdraget att genomföra insatser för att stärka utbildningens kvalitet för barn och elever som är nyanlända eller har annat modersmål än svenska (U2019/03787/S).

För detta uppdrag ska utgifter avseende utbildningstjänster samt bidrag till huvudmännen belasta anslag 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ap. 3 enligt beslut i regleringsbrev avseende Statens skolverk. Verksamhetskostnader till följd av uppdraget ska belasta anslag 1:1 Statens skolverk.

Bakgrund

Trots skollagens krav om att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var i landet som den anordnas pekar nationella och internationella rapporter och mätningar på att likvärdigheten i skolsystemet inte upprätthålls. Inte minst visar den tillsyn som Skolinspektionen genomför att så inte är fallet. Skolinspektionen angav i sin årsrapport för 2017 att det t.ex. fanns stora kvalitetsskillnader inom och mellan skolorna

när det gäller undervisning och studiemiljö, liksom en stor variation mellan skolor kring rektors styrning och ledarskap. Skolinspektionen konstaterar i sin årsrapport för 2018 att skolors kvalitet och huvudmäns förmåga att klara lagstiftningens krav skiljer sig åt på ett betydande sätt och att det finns ett fortsatt problem med likvärdighet. I vissa skolor finns stora brister och huvudmannen har inte säkerställt elevens rättigheter enligt skolförfattningarnas krav. Detta påverkar vilka möjligheter eleverna ges till lärande och utveckling i en trygg miljö. Många huvudmän har vidare bedrivit ett otillräckligt arbete med att följa upp, analysera och vidta åtgärder för att utveckla utbildningen. Flera huvudmän gör inte aktiva satsningar för att hantera olikheter i pedagogiska resurser. För att fler elever dels ska nå behörighet till gymnasieskolans nationella program, dels fullfölja gymnasiestudierna måste huvudmännen göra kompensatoriska insatser och säkerställa stöd till eleverna. Den ökande skolsegregationen riskerar att negativt påverka skolväsendets förmåga att kompensera för elevernas skilda förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen, vilket riskerar att drabba elever med socioekonomiskt svagare bakgrund hårdast. En annan risk med skolsegregation är stigmatisering av elever och en negativ påverkan på den sociala sammanhållningen i samhället (Skolverket, 2018:00332, 2018). Många huvudmän och skolor efterfrågar också ett stöd för den fortsatta utvecklingen efter Skolinspektionens beslut (OECD, Improving Schools in Sweden: An OECD Perspective, 2015).

Enligt Skolinspektionens kvalitetsgranskningar har förskolan stora kvalitetsvariationer och brister i likvärdighet. Till exempel är det pedagogiska arbetet inte tillräckligt målstyrt och förskolepersonalens kompetens och kunskap är i vissa fall otillräcklig för att klara uppdraget. Förskolan följs upp i mindre utsträckning än grundskolan och gymnasieskolan (Skolinspektionen, Förskolans kvalitet och måluppfyllelse, 2018). Skolinspektionens kvalitetsgranskning av undervisningen i förskoleklass visade att endast i en fjärdedel av de förskoleklasser som deltog i granskningen fick eleverna i huvudsak en undervisning som planerades, genomfördes och följdes upp utifrån läroplanens övergripande mål för kunskaper. Detta är ett problem utifrån principen om en likvärdig utbildning (Skolinspektionen, Undervisning i förskoleklass, 2015). Skolverkets utvärdering av hur kommuner och fristående skolor har implementerat läroplanen för fritidshemmet visar att det finns brister i förutsättningarna för att den reviderade läroplanen ska få genomslag i fritidshemmet. Till exempel är andelen behöriga lärare för att bedriva undervisning

i fritidshemmet låg och möjligheterna för personalen att planera och genomföra undervisningen begränsade (Skolverket, 2017:486).

Skolverket har med början 2015 haft i uppdrag att stödja skolor med låga kunskapsresultat och sedan 2017 förskolor och förskoleklass med svåra förutsättningar. Skolverkets stöd syftar till att stärka huvudmännens förmåga att planera, följa upp och utveckla utbildningen för att säkerställa att alla barn och elever får den utbildning som de har rätt till enligt styrdokumenterna. Skolverket har hittills samverkat med 92 huvudmän, 252 skolenheter och 56 förskoleenheter inom Samverkan för bästa skola.

Skolverket redovisar kontinuerligt arbetet med uppdraget till regeringen. I sina redovisningar bedömer myndigheten att det systematiska kvalitetsarbetet och det pedagogiska ledarskapet har stärkts hos deltagande huvudmän, skolenheter och förskoleenheter, liksom det kollegiala lärandet i syfte att utveckla undervisningens kvalitet. Insatser inom det pedagogiska ledarskapet anges bl.a. ha bidragit till att rektorernas uppdrag i högre grad ligger i linje med läroplanen, att rektorerna känner sig tryggare i ledarrollen och att de har fått verktyg för att leda lärande. Eleverna anger att de upplevt att undervisningen blivit mer varierad och motiverande. Huvudmännen bedömer själva att det efter samarbetet med Skolverket t.ex. finns bättre rutiner, tydligare ansvarsfördelning och tydligare arbets- och utvecklingsorganisation.

Huvudmännen beskriver även att lärarnas kollegiala lärande stärkts och deras trygghet i undervisningssituationen har ökat. Lärarnas analysförmåga har utvecklats och uppföljningar och utvärderingar av elevernas kunskapsutveckling görs kontinuerligt. Skolverket bedömer att utvecklingsbehovet är fortsatt stort hos landets huvudmän, skolenheter och förskoleenheter.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen anser att det behövs långsiktighet och kontinuitet i de nationella stöd- och utvecklingsinsatserna för att stärka likvärdigheten och ge stöd till huvudmännen i detta arbete. Mot bakgrund av ovanstående bör Skolverket ges i uppdrag att i dialog med skolhuvudmän fortsatt genomföra insatser i syfte att höja kunskapsresultaten och öka likvärdigheten inom och mellan skolenheter. Insatserna bör avse skolor med låga kunskapsresultat eller hög andel elever som inte fullföljer sina studier och som har eller bedöms få svåra förutsättningar att förbättra sina resultat på egen hand. Uppdraget bör också omfatta förskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

På regeringens vägnar

Matilda Ernkrans

Åsa Källén

Kopia till

Statens skolinspektion